

OBITUARI: BÀRBARA MATAS (†2017)

XAVIER ESPLUGA*
Universitat de Barcelona
xespluga@ub.edu

La desaparició de Bàrbara Matas, traspassada el proppassat mes de setembre, ha suposat una sotragada en el món de l'ensenyament de les llengües clàssiques. La seva energia vital i el seu dinamisme han fet de la professora Matas una persona difícil d'oblidar, en tant que, des de feia més de tres dècades, el seu nom havia estat lligat a tot un seguit d'iniciatives, mai prou agraïdes, destinades a posar al dia i dinamitzar la didàctica del llatí, a acostar la cultura clàssica a l'alumnat i a mostrar-ne la vigència actual en un medi creixentment hostil.

Des principis dels anys 80 i fins a la seva jubilació, Bàrbara Matas va exercir la seva tasca docent en diverses escoles i instituts de batxillerat (des de fa un temps renomats 'd'ensenyament secundari'): l'Escola Gravi de Vallcarca, l'IB Pau Vila de Sabadell, l'IB Rubió i Ors de Sant Boi de Llobregat, i els IB Icària, IB La Guineueta i IB Sant Andreu de Barcelona. Durant més d'un lustre, fou també professora associada de l'àrea de Filologia Llatina al Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana de la Universitat Autònoma de Barcelona, dedicada essencialment a la docència dels cursos propedèutics de llengua llatina.

És en aquests àmbits on Bàrbara Matas dugué a terme les seves reflexions teòriques sobre la didàctica de les llengües clàssiques i, sobretot, on intentà de portar-les a la pràctica, amb molta determinació i amb no poques reticències ambientals. En el desplegament de totes aquestes activitats el seu nom va estar gairebé sempre associat al dels professors Joan Alberich i Joan Carbonell, en una sinergia de forces complementàries que els mateixos protagonistes s'han encarregat de recordar sentidament.¹

A banda de la tasca estrictament lectiva, l'activitat docent de Bàrbara Matas va cobrir, al llarg de tots aquests anys, diversos aspectes relacionats amb la didàctica de les llengües i de la cultura clàssica: la planificació dels *curricula* acadèmics, la renovació del material propedèutic, la millora dels instruments auxiliars, l'impuls del debat teòric i l'intercanvi d'experiències.

A la base de moltes d'aquestes actuacions, hi ha els esforços de renovació pedagògica, duts a terme a la Universitat Autònoma de Barcelona en els darrers anys de la dècada dels '70, que qüestionaven el marc teòric tradicional – una síntesi entre el gramaticalisme tradicional i la renovació estructuralista d'arrel francesa – i abanderaven la introducció de propostes alternatives (els corrents funcionalistes o generativistes). En qualsevol cas, més que preocupacions de

* LUDUS &2017SGR1335.

¹ ALBERICH (2017); CARBONELL (2017).

caràcter teòric, el que va moure la trajectòria de Bàrbara Matas és el disgust per la metodologia tradicional i el desig d'optar per solucions més dinàmiques i engrescadores, inspirades en bona mesura en els models anglosaxons.

Els seus inicis estan lligats, doncs, a les activitats que, des del 1983, juntament amb Joan Carbonell, s'aixoplugaren en l'anomenat 'Seminari de Llatí', del Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, guiat aleshores per Iñaki Echevarría Aranzábal i José María Gutiérrez. En aquest marc, un grup de docents – Joan Carbonell n'ha fet els noms² – impartiren cursos d'actualització científica i didàctica, adreçats al professorat de secundària. Inicialment els esforços es dirigiren a la renovació del material escolar amb l'elaboració de dos llibres d'exercicis publicats per l'ICE de la UB,³ que constituïren l'embrió del llibre de text *Eridanus*. També des d'aquesta instància Carbonell i Matas assumiren, des dels seus orígens i fins a ben entrat el segle XXI, la gestió del Curs d'Apitid Pedagògica (CAP), la titulació que permetia als aleshores llicenciats en Filologia Clàssica incorporar-se a l'ensenyament secundari.

En aquests anys, Matas, juntament amb Alberich i Carbonell, aprofitaren la conjuntura històrica que comportaren els canvis educatius endegats pels primers governs socialistes i per la Generalitat de l'administració Pujol – cal recordar que Carme Laura Gil fou Directora General de Batxillerat des de 1981 a 1994 i que posteriorment també assumiria la Conselleria d'Ensenyament, de 1999 a 2003 – per adaptar-se als vents de l'anomenada 'Reforma' educativa, intentant superar el conservadorisme tradicional. De fet, Bàrbara Matas col·labora en el departament en el disseny del nou currículum de la matèria de llatí (i de cultura clàssica) en l'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO) i en el nou Batxillerat LOGSE; algunes de les seves propostes didàctiques – em refereixo especialment al desplegament dels anomenats 'crèdits variables' – comptarem amb l'aprovació i impuls dels responsables educatius.

El punt de partida foren els materials destinats a l'aleshores segon curs del Batxillerat Unificat Polivalent (BUP) que constituïa el primer any de llatí de l'ensenyament secundari. En un ambient encarcarat on imperaven les diverses adaptacions del *Método de latín* de Santiago Segura Munguía (vehiculat a través de l'Editorial Anaya amb el nom de *Latín. Bachillerato 2*) i on el *Llatí* de Dolors Condom (Editorial Casals) i l'*Atrium* de Mossèn Balasch (Editorial Vicens-Vives)

² Alguns d'ells participarien en els anys futurs en altres experiències de renovació pedagògica: Angel Arconada participà en l'elaboració d'*Eridanus*; Consol Barrueco assumí la traducció dels tres primers llibres de les *Metamorfosis* per a la col·lecció 'La Quimera'; Maria Elena Lasterra s'encarregà de la introducció de '*La comèdia del fantasma*' traduïda per Carbonell i de '*Psique i Cupido*', de la mateixa Matas, també per a 'La Quimera'. Inicialment també hi havien estat involucrats noms com M. Guàrdia, L. Martínez, Josep A. Martínez, N. Rovira i M. Solina. Joan Alberich s'hi incorporà ben aviat, però en un segon moment.

³ Carbonell menciona dos llibres d'exercicis, datant el primer al 1985. Vegeu també MATAS, CARBONELL (s.d., 198?).

constituïen precioses excepcions, l'aparició – l'any 1986 – del llibre de text *Eridanus* (Editorial Alhambra) signat per Alberich, Carbonell i Matas, representà ensems una alenada d'aire fresc i un desafiament.⁴

En el camp de les llengües clàssiques, una de les tendències de la 'Reforma' educativa fou la gradual substitució dels continguts lingüístics (essencialment, gramaticals) de les assignatures de llatí de l'ensenyament secundari (que aleshores eren tres: dos anys al BUP i un tercer a COU) per continguts relatius a la "cultura" (clàssica), etiqueta còmoda que permetia recollir aspectes de literatura, d'història i civilització, d'arqueologia i de pervivència, en una tendència que en aquell temps no tothom va veure amb bons ulls. És aleshores quan naixia la matèria 'Cultura Clàssica', que seria impartida ja sigui com a assignatura anual ja sigui com a crèdit variable sota denominacions diverses perquè precisament el 'crèdit variable' havia estat ideat com una part optativa del currículum destinada a tractar temes més interessants i funcionals per a l'alumnat, creixentment divers. Bàrbara Matas fou una de les pioneres tant en la implantació dels crèdits variables de cultura clàssica, concretament a l'IES Badalona VII, com en l'elaboració de continguts didàctics destinats a aquests crèdits variables. Així, inspirant-se en la coneguda la *Guide Romain Antique*, que els també professors d'ensenyament secundari Georges Hacquard, Jean Dautry i Olivier Maisani havien publicat per a Hachette el 1952,⁵ va nèixer el "llibret" *Grecs i Romans* (1989), que abordava diversos aspectes de la civilització clàssica.⁶

En el camp dels crèdits variables de cultura clàssica, Matas i Carbonell també elaboraren, sota l'impuls de la Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa del Departament d'Ensenyament, l'antologia de '*Clàssics a la carta*',⁷ un volum amb un nombre molt elevat d'exercicis (146) que comprenia diversos aspectes de la civilització clàssica i de la seva pervivència (mitologia, bestiaris, arqueologia de la mort, relacions entre les imatges i el poder, pervivència de l'arquitectura clàssica) amb la intenció que l'alumne pogués establir relacions entre els textos i també amb altres manifestacions artístiques i culturals. En aquesta mateixa línia, juntament amb Alberich i Carbonell, Bàrbara Matas participà en l'elaboració d'una sèrie de crèdits variables de llatí i de grec, publicats per la Subdirecció General d'Ordenació Curricular, l'any 1995. Els títols mateixos, reveladors de l'esperit d'una època passada, ja són indicatius dels interessos que movia tot aquest equip: *Grecs: on sou?*;⁸ *La Demo ... què?*;⁹ *Empòrion:*

⁴ ALBERICH, CARBONELL, MATAS, ARCONADA (1986) (*Eridanus*: Alhambra). Posteriorment, s'adaptà al castellà, amb el simple títol de *Latín*, incorporant-hi un major contingut de cultura clàssica: ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1989) (*Latín*: Alhambra).

⁵ HACQUARD, DAUTRY, MAISANI (1952).

⁶ ALBERICH, CARBONELL, DOMÍNGUEZ, MATAS, SCHREM (1989) (*Grecs i romans*: Alhambra). Fou també traduït al castellà ALBERICH, CARBONELL, MATAS, DOMÍNGUEZ (1990) (*Griegos y romanos*: Alhambra).

⁷ CARBONELL, MATAS (1990).

⁸ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (a).

⁹ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (b).

*colònia per a homes ... i dones;*¹⁰ *La gran tragèdia dels grecs;*¹¹ *Isti romani delirant!;*¹² *D'un pèl i parlem púnic;*¹³ *Roma augústea;*¹⁴ *Romani ite domum!*¹⁵

Aquesta tendència a incrementar el pes dels continguts de cultura, en detriment dels aspectes lingüístics – un dels punts de fricció que més va dividir la comunitat educativa catalana perquè es temia que finalment els primers acabessin eliminant els segons – es traslladà també als llibres de text del *Llatí* de segon de BUP amb *Alauda* (1992), el nou manual l'Editorial Alhambra-Longman, preparat per Alberich, Carbonell i Matas,¹⁶ que prenia el lloc d'*Eridanus*, però és encara més evident en els nous llibres de text que aparegueren a final dels anys 90, ara per a l'Editorial Castellnou, destinats als dos cursos obligatoris de llatí del nou Batxillerat que la Reforma havia implantat: *Llatí 1* (1997) i *Llatí 2* (1998).¹⁷

Més endavant, passat l'inici del nou mil·lenni, Bàrbara Matas també participà en una altra iniciativa propedèutica, dirigida per Pere Lluís Cano, ara en el marc de l'ensenyament universitari i des de la seva condició de professora associada de la UAB. El punt de partida d'aquesta proposta havia estat el curs anomenat '*Introducció al llatí. Mètode pràctic*' que la UAB havia publicat entre 1982 i 1983.¹⁸ Matas s'incorporà a l'anomenat segon projecte de didàctica de llatí de la UAB l'any 1995, impulsat per Pere-Lluís Cano, que posteriorment confluí en l'Aula de Llatí. Aquest projecte, molt ambiciós tant des del punt de vista del desplegament material com dels pressupòsits teòrics, estava estructurat per mòduls amb textos de diferent tipologia, oportunament 'manipulats' segons el nivell de l'alumne i ordenats per dificultat, segons un clar enfocament gradual i on el coneixement de la gramàtica tenia un caràcter purament instrumental. El resultat publicat, anomenat *Introducció a l'estudi de la llengua llatina*, aparegut l'any 1998, s'aplicà durant uns quants anys a la UAB per intentar donar resposta a la creixent diversitat de l'alumnat del primer any universitari.¹⁹ Malgrat les seves bones intencions – la diversitat és una assignatura encara no resolta satisfactòriament en els cursos inicials de llengües clàssiques de les universitats catalanes – aquesta proposta metodològica no sembla que hagi resistit amb bonança el pas del temps.

Paral·lelament al disseny i preparació de llibres de text, Matas – també amb Carbonell – havia impulsat les traduccions de textos clàssics – amb introduccions i notes – posant a disposició de l'alumnat unes traduccions actuals i assequibles,

¹⁰ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (c).

¹¹ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (d).

¹² ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (e).

¹³ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (f).

¹⁴ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (g).

¹⁵ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1995) (h).

¹⁶ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1992) (*Alauda*: Alhambra).

¹⁷ ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1997); ALBERICH, CARBONELL, MATAS (1998). Foren revisats i adaptats en dues ocasions (2003/2004; 2008/2009). Anaven acompanyats de sengles guies didàctiques.

¹⁸ CANO, CARBONELL, GIL, LLARENA, MARTÍNEZ (1982-1983).

¹⁹ CANO, CARBONELL, MATAS (1998).

tant des del punt de vista del cost crematístic com de la comprensió lectora del públic a qui anaven dirigides. La primera experiència es plasmà en la col·lecció 'La Quimera' de la desapareguda Editorial Irina que veié publicats nou títols entre 1989 i 1991.²⁰ Dins d'aquesta col·lecció, Matas s'encarregà de la traducció de la història d'amor entre Cupido i Psique que Apuleu desenvolupa a l'*Ase d'or*, en un volum que comptava amb una introducció d'Elena Lasterra.²¹

La segona gran iniciativa és la col·lecció 'L'esparver clàssic', que Carbonell i Mates coimpulsaren. Publicada per la malaguanyada 'Edicions de la Magrana' entre 1993 i el 2003, i posteriorment per RBA, empresa que inicialment subsumí la col·lecció abans de transformar-la en la més prosaica "Clàssics de Grècia i Roma",²² aquesta col·lecció ha de ser considerada una veritable empresa titànica que va arribar – *incredibili dictu* – als 57 títols. Bàrbara Matas, a banda de republicar els amors de Psique i Cupido, ara amb introducció de Joan Carbonell,²³ oferí també la traducció del llibre primer de Titus (o Tit com ella va preferir) Livi,²⁴ una selecció de les *Nits àtiques* d'Aulus Gel·li, en col·laboració amb el seu antic alumne Albert Andrade,²⁵ i una versió del llibre de receptes d'Apici.²⁶ Es tracta de textos que difícilment havien tingut cabuda en els plantejaments tradicionals i que Bàrbara Matas privilegiava perquè facilitaven una acostament més contextualitzat al món antic i, per tant, podien ser assimilats per l'alumnat amb més facilitat. També en aquesta col·lecció emblemàtica, des del 1994 al 1998, Bàrbara Matas i Joan Carbonell, que aleshores exercia de coordinador de les PAU de Llatí, publicaren les antologies de textos i actualitzacions de literatura i cultura clàssiques – denominades *Classignosi* – destinades als estudiants del Curs d'Orientació Universitaria (COU), l'últim dels estadis de l'ensenyament secundari d'aleshores, previ a l'accés a la Universitat.²⁷

Matas no menystingué la importància del factor humà en el desenvolupament de l'activitat docent, especialment en el marc difícil i complex de l'ensenyament secundari. Per això, també participà en l'impuls d'un espai de trobada entre

²⁰ CARBONELL (2017: 7-8) afirma que foren vuit els títols publicats, però, a mi, segons els meus números, me'n surten nou: *La comèdia del fantasma* de Plaute (J. Carbonell); *l'Èdip rei* de Sòfocles (J. Castellanos); *Psique i Cupido* d'Apuleu (B. Matas); *La guerra de Jugurta* de Sal·lusti (F. Aguilera i C. Sangüesa); *Medea* d'Eurípides (J. Alberich); la biografia suetoniana de Juli Cèsar (J. Borràs); els tres primers llibres de les *Metamorfosis* ovidianes (C. Barrueco); la *Biblioteca* d'Apol·lodor (A. Carramiñana); *Les vespes* d'Aristòfanes (J.A. Clua).

²¹ LASTERRA, MATAS (1989).

²² Edicions de La Magrana – el fons de la qual està dipositat a la Biblioteca de Catalunya – fou activa entre 1975 i 2003. L'any 2000 fou adquirida pel grup RBA, però el nom i l'autonomia en la gestió es preservaren fins al 2004. L'any 2006 'L'esparver clàssic' finia oficialment els seus dies, amb el darrer número (el 57, la poesia de Safo traslladada per Maria Rosa Llabrés).

²³ CARBONELL, MATAS (1999).

²⁴ MATAS (1994).

²⁵ ANDRADE, MATAS (1997).

²⁶ MATAS (2005).

²⁷ MATAS, CARBONELL (1994); CARBONELL, MATAS (1995); MATAS, CARBONELL (1996); CARBONELL, MATAS (1997); CARBONELL, MATAS (1998).

professionals de la Secundària: unes primeres quatre ‘jornades de clàssiques’ tingueren lloc als anys 90, sota els auspicis de l’ICE de la UB, que tingueren un cert ressò a escala espanyola. Les contribucions de dues de les jornades acabaren essent publicades, amb títols que denoten l’esperit que les inspirà: *La poesia greco-llatina a les aules* (segones jornades, del 1993) i *Idees per a un temps de crisi* (terceres jornades, del 1995).²⁸ Matas també impulsà l’edició d’unes noves jornades, sota el patrocini del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats (i, posteriorment d’altres institucions), que han tingut lloc a partir de 2007. Aquestes renovades ‘Jornades de clàssiques’ van néixer amb la voluntat explícita d’esdevenir un espai de trobada per al professorat de clàssiques (majoritàriament d’ensenyament secundari) i també com un “espai d’intercanvi de projectes, de comunicació d’experiències didàctiques i de presentació de recursos per a l’aula”.²⁹

Tota aquesta pluralitat d’iniciatives denota la intensa energia i la gran capacitat de treball de Bàrbara Matas i, si voleu, també la seva extraordinària versatilitat, gens renuent a adaptar-se als canvis dels temps, ans disposada a liderar-los. Qui referà en un futur la història de la didàctica del llatí i de la cultura clàssica a la Catalunya neoautònoma – una tasca urgent i encara pendent – no podrà passar per alt ni el nom de Bàrbara Matas ni les moltes gestes propedèutiques en les quals va estar involucrada, portada en tot moment per la voluntat renovadora d’apropar i fer més vives les llengües i la cultura clàssica entre l’alumnat de la nostra malmesa Secundària. Sigui quin sigui el balanç que se’n voldrà fer, no es podrà no reconèixer la rotunditat de la seva vocació docent, autèntica i genuïna.³⁰

Abreviatures

BUP : Batxillerat Unificat Polivalent.

COU : Curs d’Orientació Universitària.

ESO : Ensenyament Secundari Obligatori.

IB : Institut de Batxillerat.

ICE : Institut de Ciències de l’Educació.

IES : Institut d’Ensenyament Secundari.

LOGSE : Llei Orgànica General del Sistema Educatiu.

PAU : Prova d’accés a la Universitat.

UAB : Universitat Autònoma de Barcelona.

UB : Universitat de Barcelona.

²⁸ Les II jornades se celebraren a Sitges del 28 al 30 de gener del 1993; les III, també a Sitges, del 2 al 4 febrer del 1995. Per a les actes, vegeu CARBONELL, MATAS, GUTIÉRREZ (1994); CARBONELL, ALBERICH (1996).

²⁹ De caràcter anual i itinerant, aquestes *Jornades* arribaran a la seva XII edició durant el 2018.

³⁰ Voldria agrair a Joan Carbonell haver-me donat la referència a la seva sentida contribució apareguda al número 89 de la revista ‘Auriga’ del 2017. Al mateix temps, agraeixo a Esperança Borrell que m’hagi facilitat l’accés a la dita revista, que malgrat es tituli de “de divulgació”, tanmateix, no és massa fàcil de trobar.

BIBLIOGRAFIA

ALBERICH, J. (2017), "Bàrbara Matas, una dona apassionada per transmetre la cultura i les llengües clàssiques a les noves generacions", *Auriga* 89, p. 6.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1989), *Latín 2 BUP*, Madrid, Alhambra.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1992), *Alauda. Iniciació al llatí*, Madrid, Alhambra.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995a), *Grecs: on sou? Batxillerat. Crèdit 1. Grec*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995b), *Empòrion: colònia per a homes ... i dones. Batxillerat. Crèdit 2. Grec*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995c), *La Gran tragèdia dels grecs. Batxillerat. Crèdit 3. Grec*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995d), *La Demo ... què?. Batxillerat. Crèdit 4. Grec*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995e), *Isti romani delirant!. Batxillerat. Crèdit 1. Llatí*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular, 1995.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995f), *D'un pèl i parlem púnic. Batxillerat. Crèdit 2. Llatí*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995g), *Roma augústea. Batxillerat. Crèdit 3. Llatí*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1995h), *Romani ite domum! Batxillerat. Crèdit 4. Llatí*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Subdirecció General d'Ordenació Curricular.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1997), *Llatí 1*, Barcelona, Castellnou.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B. (1998), *Llatí 2*, Barcelona, Castellnou.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B., ARCONADA, A. (1986), *Eridanus. Iniciació al llatí*, Madrid, Alhambra.

ALBERICH, J.; CARBONELL, J., MATAS, B., DOMÍNGUEZ, M.I. (1989), *Grecs i romans*, Madrid, Alhambra.

ALBERICH, J., CARBONELL, J., MATAS, B., DOMÍNGUEZ, M.I. (1990), *Griegos y Romanos*, Madrid, Alhambra.

ANDRADE, A., MATAS, B. (1997), *Aulus Gel·li. Nits àtiques. Introducció, selecció, traducció i notes d'Albert Andrade i Bàrbara Matas*, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 25).

CANO, P.L., CARBONELL, J., GIL, C.L., LLARENA, M., MARTÍNEZ, J. (1982/1983), *Introducció al llatí. Mètode pràctic*, Bellaterra, Institut de Ciències de l'Educació. UAB.

CANO, P.L., CARBONELL, J., MATAS, B. (1998), *Introducció a l'estudi de la llengua llatina. Mòdul 1*, Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

CARBONELL, J., MATAS, B. (1990) *Clàssics a la carta*, [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa.

CARBONELL, J. (2017), "Bàrbara, soror. In memoriam", *Auriga* 89, pp. 7-8.

CARBONELL, J., ALBERICH, J. (1996), *Els clàssics greco-llatins; idees per a un temps de crisi (III Jornades de Didàctica de les Llengües Clàssiques, Sitges 2-4 febrer 1994)*. Edició a cura de Joan Carbonell. Correcció dels textos a cura de Joan Alberich, Barcelona, PPU.

CARBONELL, J., MATAS, B. (1995), *Classignosi. Lectures de COU de llatí i grec*. Edició a cura de Joan Carbonell i Bàrbara Matas, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 17).

CARBONELL, J., MATAS, B. (1997), *Classignosi. Lectures de COU de llatí i grec (1997-1998)*. Edició a cura de Joan Carbonell i Bàrbara Matas, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 24).

CARBONELL, J., MATAS, B. (1998), *Classignosi. Lectures de COU de llatí i grec (1998-1999)*. Edició a cura de Joan Carbonell i Bàrbara Matas, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 29).

CARBONELL, J., MATAS, B. (1999), *Apuleu. Psique i Cupido. Introducció de Joan Carbonell i Manils. Traducció i notes de Bàrbara Matas i Bellès*, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 36).

CARBONELL, J., MATAS, B., GUTIÉRREZ, J.M. (1994), *La poesia greco-llatina a les aules. II Jornades de Didàctica de les Llengües clàssiques (Sitges, 28, 29 i 30 de gener de 1993)*, Barcelona, Universitat de Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació.

HACQUARD, G., DAUTRY, J., MAISANI, O. (1952), *Guide romain antique*, Paris, Hachette.

LASTERRA, M.E., MATAS, B. (1989), *Apuleu. Psique i Cupido. Introducció de M. Elena Lasterra i Arregui. Traducció i notes de Bàrbara Matas i Bellès*, Barcelona, Irina (La Quimera 3).

MATAS, B. (1994). *Tit Livi. Els Orígens de Roma. Ab urbe condita liber I. Introducció, traducció i notes de Bàrbara Matas i Bellès*, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 3).

MATAS, B. (2005), *Apici. Introducció, traducció i notes de Bàrbara Matas Bellès*, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 55).

MATAS, B., CARBONELL J. (s.d., 198?), *Llatí*, [Barcelona], Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació – Universitat de Barcelona.

MATAS, B., CARBONELL, J. (1994), *Classignosi. Lectures de COU de llatí i grec (1994-1995)*. Edició a cura de Bàrbara Matas i Joan Carbonell, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 7).

MATAS, B., CARBONELL, J. (1996), *Classignosi. Lectures de COU de llatí i grec (1996-1997)*. Edició a cura de Bàrbara Matas i Joan Carbonell, Barcelona, Edicions de la Magrana (L'esparver clàssic 21).